

Den sidste Sag paa Dagsordenen var:

Fortsættelse af første Behandling af Forslag til Finanslov for Finansaaret fra 1. April 1947 til 31. Marts 1948.

Forhandlingen genoptoges.

Mogens Fog: Der er nu forløbet saa lang Tid efter Vedtagelsen af den særlige Lovgivning fra Sommeren 1945, at man kan danne sig et Skøn over dens Virkninger. Ganske vist er et ret stort Antal Sager i Henhold til Straffelovstillægget endnu uafgjort, og der vil gaa en rum Tid, før man kommer til Ende med Værnemagersagerne, men Retspraksis ligger nu saa fast, at man ikke kan vente Overraskelser i Fremtiden, som vil fortegne Totalbilledet.

Jeg tror da, man kan fastslaa, at Udrensningen i vort Land ikke har antaget et tilfredsstillende Forløb. Jeg ved, at man i de fleste andre tidligere besatte Lande har gjort lignende Erfaringer, hvilket er Tegn paa, at Opgøret med Landssvigerne møder generelle Vanskeligheder, som det vil føre for vidt at udrede her, men alligevel er det mit bestemte Indtryk, at vi i Danmark har naaet et særlig uheldigt Resultat.

Selv om der er almindelig Enighed om, at sværere Forbrydelser som Angiveri, Tortur og Mord skal straffes haardt, har vi dog set en Række Domme i saadanne Tilfælde, der har været forbavsende milde, og hvor der synes at være taget et Hensyn til de tiltalte egne Forklaringer, som maa forekomme Lægfolk forbavsende stort, naar man ved, hvilke Individuer det drejer sig om. Værre end dette er dog efter min Mening den sociale Slagside, som Udrensningen har faaet. Medens Smaafolk, ofte usociale og underbegavede Individuer, der har udført Vagttjeneste eller andet underordnet Arbejde eller ladet sig hverve, er blevet ramt af Lovens fulde Strenghed, er de langt farligere aandelige Kollaboratører, der nøje vidste, hvad de gjorde, og som viste Vejen for de smaa anonyme Medløbere, i høj Grad gaaet Ram forbi. Dette er for saa vidt forstaaeligt ud fra en formel Betragtning. De førstes, de smaas Handlinger er haandgribelige, nemme at definere i Overensstemmelse med Lovens Bogstav, medens det aandelige Samarbejde med Fjenden langt vanskeligere lader sig præcisere i Ord og Paragraffer og langt lettere lader sig bortforklare.

Det er ikke underligt, at dette Misforhold giver Anledning til Utilfredshed og Bitterhed, og det gør det ikke alene hos

den store Befolkning, der ser sin Retsfølelse krænkede, hver Gang store Tyve faar Lov at løbe, men ogsaa hos en anden Gruppe, som man i Almindelighed ofrer mindre Opmærksomhed, nemlig hos de smaa dømte Landssvigere selv og hos deres Slægtninge og Paarørende. Det er et af de Forhold, denne sociale Slagside ved Udrensningen, som langt ud i Fremtiden vil hemme de smaa Landssvigeres Forstaaelse af deres egen Brøde og deres Vilje til at leve sig ind i det demokratiske Samfund igen, og hos nationalt renlivede har det skabt en Mistillid til Retsudøvelsen, til Opgøret, som ikke gavner Landet.

Nu staar vel disse Fejl ganske vist ikke til at ændre, men jeg mener alligevel, det har sin Værdi at søge deres Aarsager udredet. Hvis det er rigtigt, hvad jeg tror, at Opgøret i Danmark har formet sig særlig uklart og skævt, saa maa det utvivlsomt dybest set føres tilbage til vor særlige politiske Situation under Besættelsen, til det Forhold, at det var vor egen Regering, der prækede Samarbejde med Besættelsesmagten og satte baade sin Propaganda og sit Retsvæsen ind paa at bekæmpe den aktive Modstand. Hvorledes man nu end vil bedømme denne Politik og dens Berettigelse, maa man i hvert Fald være klar over, at den kaster en Skygge over hele vor Situation i Forholdet til dem, der efter den almindelige Opfattelse ude i Befolkningen, som den var baade under og efter Krigen, svigtede Landet paa strafværdig Vis.

Jeg føler mig overbevist om, at meget kunde være klaret, hvis de Politikere, der var ansvarlige i Aarene 1940—43, og som stadig i Rigsdag og Regering deltager i Landets Ledelse, i højere Grad, end det er sket, havde taget til Orde over for Offentligheden, ikke i et hæsblesende Kapløb med Modstandsbevægelsen om, hvem der har gavnet Danmark mest, men med en klar og utvetydig Redegørelse ikke blot for deres Motiver og Handlinger over for Tyskerne — det har vi ofte faaet —, men ogsaa for deres Stilling til selve Opgøret, med andre Ord, at disse Politikere havde vedkendt sig den særlige Udrensningslovgivning, som de var med til at gennemføre i Sommeren 1945, og havde forklaret Befolkningen, hvorfor de, som dog opretholdt det officielle Samarbejde med Tyskerne indtil 29. August, alligevel mente at maatte dele Modstandsbevægelsens Synspunkter paa Opgørets Nødvendighed og paa den Form, man gav det i Loven. Jeg husker, at en fremtrædende Politiker tidligt i Foraaret 1944 i en Samtale med mig om Friheds-